

## S Z E M L E

## L. SZ. BERG: Éghajlat és élet

Akadémiai Kiadó Budapest 1953.

Mezőgazdasági termelésünk növelésének egyik lényeges feltétele a talajok termékenységének emelése. Éppen ezért napjainkban különösen éles harcot kell folytatnunk minden olyan »tudományos nézet« ellen, mely nyíltan, vagy burkoltan mint természeti törvényt igyekszik feltüntetni a talajok termékenységének csökkenését, s nem veszi figyelembe azt, hogy ha a talajok termékenysége csökken, az legtöbb esetben a helytelen mezőgazdasági intézkedésekre s adott társadalmi viszonyokra vezethető vissza.

Ezeket szem előtt tartva nagy örömmel kell üdvözlönnünk Berg: Éghajlat és élet c. könyvének a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelent magyar fordítását.

Berg a nagy szovjet tudós munkájában foglalkozik az éghajlatnak a talajra, a növényzetre és az állatvilágra gyakorolt hatásával.

Megállapítja és számos érveléssel támasztja alá azt az állítását, hogy Földünk éghajlata a történelmi korban lényegében nem változott s nem megalapozottak azok a nézetek és érvek, melyek a föld kiszáradását és elsivatagosodását hangoztatják s azt állítják, hogy a sivatagosodásnak ez a folyamata szemünk előtt végbenemő szükségzerű folyamat.

A sivatagok terjeszkedésének kérdésével foglalkozva megállapítja, hogy azok oka nem a természeti, klimatológiai stb. viszonyokban keresendők, hanem — »az ember észszerűtlen munkájának következménye, feltöri a homokot, túl sok állatot legeltet, kivágja a cserjéket«

A homoksisivatagok éghajlati viszonyainak és ezen talajok vízgazdálkodásának elemzése után arra a következtetésre jut, hogy homokos vidéken az altalaj igen jól tartja a nedvességet s megvannak a természet-adta lehetőségei annak, hogy a növényzet meglepedjen.

A homoksisivatagok területének egyes helyeken való növekedése a túlzott legeltetésre, tehát a vidék helytelen mezőgazdasági kihasználására vezethető vissza. Ha ez az ok megszűnik, akkor a növényzet önként meglepedszik a homokon s megköti azt. Egyébként — írja — a Kizil-Kumon arra is van példa, hogy az ember értelmes beavatkozásával meg tudja állítani a futóhomok terjeszkedését: M. Begdanov 1874-ben Alexandrovsz és Sejk-abasz-vari között 37 kilométert tett meg kopár homokon, ma ezen a területen fejlett a földművelés (Ford. 73. old.).

Középázsia sivatagjaival foglalkozva megállapítja, hogy az itt egykor található virágzó gazdasági élet hanyatlása nem az éghajlat szárazabbá válásának következménye s meg-

felelő intézkedésekkel a sivatagok hidrológiai viszonyai kedvező irányba befolyásolhatók, ahogy ezt Kovda szovjet akadémikus is megállapítja. (Nauka i praktika protiv neomaltusizsentye Pecsvoegyenyije. 1953. 10. (Magyarul lapunk 1—2. számában). Berg könyvével foglalkozva.

A könyv nem kifejezetten talajtani vonatkozású munka, de sok olyan kérdést tárgyal, melyek segítséget nyújtanak egyes régen megoldásra váró talajtani kérdések tisztázásában. Ilyen pl. a lösz keletkezésének kérdése.

Berg részletesen foglalkozik a lösz tulajdonságaival, fizikai és kémiai sajátosságaival, földrajzi elterjedésével. Tárgyalja és bírálja a löszképződés különböző elméleteit, fluvio-glaciális, colikus, deluvialis stb. elméleteket (mint ismeretes, nálunk legelterjedtebb az colikus elmélet). Végül számos érveléssel bizonyítja azt a nézetét, hogy a lösz alluviális eredetű karbonátos kőzetből száraz éghajlaton, a helyszínen keletkezik mállási folyamatok és a talajképződés hatására.

Az irodalmi adatok és az egyes löszterületek részletes ismertetésével mintegy összefoglalását adja a löszkérdés mai állásának.

Berg könyvének magyar fordítása nagy érték a mezőgazdasági tudomány számára, éppen ezért nem hallgathatjuk el a fordítás néhány kisebb hibáját.

Igy a 65. oldalon a következő mondat: »Minden szolonyec valaha kisebb nagyobb mértékben elsősodott talaj volt«. Helyesen fordítva ez így hangzik: »Minden szolonyec talaj valaha kisebb-nagyobb mértékben szolonyec talaj volt.« Helytelenül használja a fordító a »Szuglinok« kifejezést, ami a mi véleményünk szerint »vályognak« felel meg.

Zavarólag hat ez a hiba pl. a 255. oldalon is, ahol a fluvio-glaciális üledékek osztályozásánál »takaró agyagos homokról« ír »takaró vályog« helyett. Nem világos az sem hogy a 370. oldalon szereplő »szűz anyagon« mit ért a fordító.

Fordítás szempontjából is teljesen kifogástalan a lösz kérdéssel foglalkozó, Ballenegger professzor által lektorált, IX. fejezet, mely példája lehet annak, hogyan kell idegen nyelvű szöveget szakmailag is helyesen magyarra átültetni.

Ezek mellett a kisebb hibák mellett is a könyv fordítása komoly érték s az Akadémiai Kiadó nagy segítségét nyújtott mezőgazdasági tudományunk munkájához azzal, hogy ennek az értékes könyvnek lefordítását és megjelenését lehetővé tette.

DARAB KATALIN

Készült az MNOSZ 3405 és 5601 szerint